PODPIS ZAUFANY
PRZEMYSŁAW
BIEŃKOWSKI
12.10.2026 00:25:19 GMT+0200
Dokument podpisany elektronicznie
podpisem zaufanym

Warszawa, 09.10.2026 r.

prof. dr hab. n. med. Przemysław Bieńkowski
Pracownia Psychofarmakologii
Katedra i Klinika Psychiatryczna
Warszawski Uniwersytet Medyczny

Recenzja rozprawy doktorskiej

Autor: mgr. Ovinuchi Ejiohuo
Tytuł rozprawy: „The role of stress in the development and the course of severe mental illnesses"
Promotor pracy: dr. hab. Joanna Pawlak, prof. dr. hab. Aleksandra Szczepankiewicz
Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

W 2026 r. można zaryzykować stwierdzenie, że badanie roli czynników (bodźców) stresogennych i odpowiedzi na te czynniki w organizmie człowieka to jeden z fundamentalnych kierunków badań nad etiopatogenezą zaburzeń psychicznych. Mimo dekad poświęconych na identyfikację stresorów i modyfikujących ich wpływ genów wciąż zadziwiająco mało wiemy - w praktyce - o znaczeniu konkretnych genów regulujących reakcję na bodźce stresogenne w etiopatogenezie i kształtowaniu się klinicznych fenotypów zaburzeń psychicznych. Co więcej, wydaje się, że po latach entuzjazmu nastąpił pewien zastój w generowaniu nowych, ciekawych hipotez wiążących doświadczenia stresowe, geny osi stresu i ryzyko wystąpienia zaburzeń psychicznych. Z tego punktu widzenia rozprawa doktorska Pana mgr. Ejiohuo zawierające nowatorskie i ciekawe poznawczo hipotezy zasługuje na duże uznanie.

Ocena formalna i merytoryczna

Rozprawa doktorska Pana mgr. Ejiohuo ma układ typowy dla opracowań naukowych opartych o opublikowane wcześniej prace oryginalne. Na szczególne

podkreślenie zasługuje Rozdział 3 - "Przedmiot badań" - w którym Autor w sposób analityczny zrekapitulował swoje hipotezy badawcze, cele, uzyskane wyniki oraz wnioski. Rozprawa zawiera też inne elementy, które znacząco ułatwiają czytelnikowi orientację w niełatwym temacie, w tym m.in. szczegółowy spis treści, wykaz skrótów, streszczenie w j. polskim oraz streszczenie w j. angielskim.

Przedstawiona mi do oceny rozprawa jest oparta o cztery ambitne w formie i treści publikacje naukowe i dotyczy, jak wskazano powyżej, problemu badawczego ważnego tak z teoretycznego, jak i z praktycznego punktu widzenia. Ocenę zmienności genetycznej wśród pacjentów z zaburzeniem dwubiegunowym, z próbą wyodrębnienia podtypów choroby o jakościowo różnym podłożu genetycznym (publikacja nr 1) i odmiennej manifestacji klinicznej (publikacja nr 2) uważam za jeden z najciekawszych elementów pracy.

Hipotezy badawcze sformułowane przez Autora są oryginalne i znacząco ułatwiają zrozumienie celów poszczególnych prac. Podział hipotez na "genetyczne", "kliniczne" i "farmakologiczne" (Rozdział 3) uważam za ciekawy i trafiony.

Wszystkie publikacje zawierają wyczerpujące opisy uzyskanych wyników oraz ostrożnie poprowadzone dyskusje. Recenzent nie przedstawia w tym miejscu szczegółowej analizy wyników i dyskusji, ponieważ każdy zainteresowany czytelnik bez trudu dotrze do kluczowych aspektów kolejnych publikacji dzięki przejrzystym tabelom i rycinom, które są dużym atutem każdego manuskryptu.

Pytania i uwagi krytyczne

Podczas lektury rozprawy nasunęły mi się pewne wątpliwości, których zasadność Autor może przeanalizować podczas obrony:

1. Badane polimorfizmy genów *AVPR1B* i *ADRA2A* (publikacja nr 1; dotyczy także publikacji nr 2) mogą oczywiście mieć związek z etiopatogenezą i klinicznymi podtypami zaburzenia dwubiegunowego, ale metodologia przyjęta w przeprowadzonych badaniach równie dobrze może prowadzić do identyfikacji związków między zmiennością konkretnych genów, a ogólnym doświadczaniem stresorów, doświadczaniem konkretnych stresorów i/lub przebywaniem w stresogennym środowisku. Autor może częściowo kontrolować następstwo czasowe

stresor - diagnoza, ale nie może - jak się wydaje - wyeliminować wpływu zmienności konkretnego genu na ryzyko doświadczenia większej liczby stresorów lub nawet konkretnych typów stresorów (zależność gen - stresor).
Ponadto, każdy system diagnostyczny bazujący na przypominaniu sobie wydarzeń sprzed zachorowania "mierzy" też pamięć takich doświadczeń, potrzebę subiektywnego wglądu w chorobę, świadome lub nieświadome wyparcie doświadczeń stresogennych etc. Autor może więc, mimo woli, obserwować również związki między zmiennością genetyczną i tymi ważnymi choć trudno uchwytnymi, zwłaszcza retrospektywnie, cechami.

2. Opisując badania składające się na publikację nr 3 Autor stwierdza: "This study contributes to the growing body of evidence supporting FKBP5 as a stress-related disease biomarker and viable drug target in psychiatric research." Wydaje się, że tylko druga część tego stwierdzenia jest poparta - ściśle rzecz ujmując - treścią publikacji.
Ponadto, będę wdzięczny za wskazanie innych, znanych mechanizmów działania farmakologicznego ruskogeniny i neoruskogeniny, które mogą - potencjalnie - wzmacniać lub osłabiać przeciwstresowe działanie tych związków. Takie mechanizmy będą miały kluczowe znaczenie przy próbach walidacji uzyskanych wyników w zwierzęcych modelach stresu (i/lub depresji) in vivo. Podobne pytanie formułuję w kontekście związków typowanych, jako kandydaci do dalszych badań w publikacji nr 4.

3. Podsumowując wyniki swoich badań Autor (Rozdział 3.5) stwierdza, że: " This dissertation demonstrates that stress interacts with specific genetic and molecular mechanisms to shape the onset, symptom profile, and therapeutic potential in BP." Chyba najtrudniej zgodzić się, że uzyskane wyniki mówią coś o tym, jak stres "interacts with ... to shape ... therapeutic potential in BP". Będę wdzięczny za bardziej precyzyjne wskazanie wniosków, ale też implikacji uzyskanych wyników dla dalszych badań in vivo (w kontekście publikacji 3 i 4).

Podsumowanie

Przedłożoną mi do recenzji rozprawę Pana mgr. Ejiohuo oceniam wysoko i stwierdzam, że odpowiada ona warunkom określonym w art. 187 Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stanowiąc samodzielne rozwiązanie ważnego problemu naukowego. Temat wybrany przez Doktoranta jest oryginalnym i ciekawym problemem badawczym, a badania opisane w rozprawie zaplanowano i przeprowadzono bardzo rzetelnie. Rozprawa potwierdza też posiadanie przez Pana mgr. Ejiohuo wiedzy teoretycznej w zakresie etiopatogenezy zaburzeń psychicznych oraz umiejętność prowadzenia samodzielnych badań naukowych. Wobec powyższego, wnioskuję do Wysokiej Rady Kolegium Nauk Medycznych o dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Wnoszę też o wyróżnienie rozprawy doktorskiej. Ten ostatni wniosek uzasadnia:

- opublikowanie wyników badań w międzynarodowych czasopismach naukowych, w tym m.in. w Journal of Affective Disorders,
- połączenie przez Doktoranta badań klinicznych i podstawowych, z ambitną próbą opracowania narzędzi farmakologicznych do dalszych dociekań.

Przemysław Bieńkowski